

Usmernenie k depistáži a stimulačnému programu v Národnom projekte Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK I. (NP PRIM)

Obsah:

- Časový harmonogram realizácie diagnostického a stimulačného procesu na školský rok 2018/2019
- Príloha č. 1: Postup pri realizácii rozhovoru s rodičmi
- Príloha č. 2: Vzor pre vypracovanie informovaného súhlasu
- Príloha č.3: Pokyny k vyplneniu sumarizačnej tabuľky po ukončení vstupnej a výstupnej depistáže
- Príloha č. 4: Záznamový hárok
- Príloha č. 5: Vzor sumarizačnej tabuľky¹

Časový harmonogram realizácie diagnostického a stimulačného procesu na školský rok 2018/2019

Časové obdobie	Realizácia úloh
Január-február 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Príprava materiálov k realizácii depistážneho orientačného vyšetrenia. • Informovanie rodičov a individuálne konzultácie (rodičovské združenie) s cieľom vysvetlenia podstaty depistáže a stimulácie detí. Pri ich organizovaní odborný zamestnanec spolupracuje s riaditeľom, učiteľmi a s asistentami učiteľa. Postup pri realizácii rozhovoru s rodičmi uvádzame v prílohe č. 1). • Získavanie informovaných súhlasov od zákonných zástupcov detí (deti z MRK), ktoré by mali absolvovať depistáž (príloha č. 2).
Február 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia vstupného depistážneho orientačného vyšetrenia. • Vyhodnotenie vstupnej depistáže (Vyhodnocovacie hárky, ktoré sú súčasťou manuálu k depistáži). • Získané dáta zo vstupnej depistáže zaznamená odborný zamestnanec do sumarizačnej tabuľky podľa usmernenia (prílohy č. 3a a 3b).
Február 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Zostavenie stimulačného programu pre každé diagnostikované dieťa (dieťa z MRK) podľa výsledkov depistáže. • Oboznámenie rodičov a pedagógov MŠ s výsledkami diagnostiky detí a poskytnutie poradenstva a metodologickej pomoci.
Február-máj 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia stimulácie identifikovaných problémových oblastí, ktoré sú uvedené v zostavenom stimulačnom programe každého diagnostikovaného dieťaťa podľa Manuálu k stimulačnému programu. • Zaznamenávanie stimulácie do záznamového hárku (vid'. príloha č. 4). • Vytvorenie portfólia pre všetky stimulované deti (deti z MRK).

¹ Príloha č. 5 aj ako samostatná príloha tohto Usmernenia

Jún 2019

- **Realizácia výstupného depistážneho orientačného vyšetrenia.**
- Vyhodnotenie výstupnej depistáže.
- Získané dáta zaznamenaná odborným zamestnancom do sumarizačnej tabuľky (prílohy č. 3 a 5).

V prílohe č. 1 ponúkame užívateľom príklad realizácie rozhovoru odborného zamestnanca (za prítomnosti asistenta učiteľa) s rodičmi dieťaťa.

Príloha č. 1: Postup pri realizácii rozhovoru s rodičmi

(spracované podľa Hucíkovej a Bučekovej, 2013, RAABE Bratislava)

Pokyny na rozhovor s rodičmi

V každej medziľudskej komunikácii je možné rozlíšiť obsahový a vzťahový aspekt. Znamená to, že pri rozhovore medzi dvoma alebo viacerými osobami dochádza popri jasnom obsahu zároveň aj k istému druhu sociálneho vzťahu.

Môže sa stať, že odborný zamestnanec informuje rodičov dieťaťa o určitých skutočnostiach. Vyjadri sa tak (možno aj nechtiac), že on vie toho viac ako rodičia a rodičia sú v tejto súvislosti na istej nižšej úrovni. Tento postoj neprispieva k potrebnej atmosfére spolupráce a vzájomnej otvorenosti. Odborný i pedagogický zamestnanec ako poradca disponuje na základe svojej kvalifikácie alebo aj väčších životných skúseností vedomosťami experta, čo im umožňuje poskytnúť rodičom potrebné informácie a zabezpečiť vzájomnú spoluprácu pri riešení problému.

Možné nebezpečenstvá

- Pri hľadaní riešenia sa vyskytujú nasledujúce nebezpečenstvá, ktoré sa nesmú podceňovať:
- Ak odborný či pedagogický zamestnanec ukáže (možno aj v dobrom úmysle), že je vzdelanejší, potvrdí tým rodičom v prvom rade jeho vlastnú neschopnosť a slabosť. Je potrebné uvedomiť si, že pre rodiča je v konečnom dôsledku uľahčením, keď zistí, že môže zodpovednosť preniesť na niekoho iného – v tomto prípade na odborného a pedagogického zamestnanca.
- Je tiež nutné vychádzať z predpokladu, že rodič sa daným problémom nezaoberal dostatočne intenzívne a že mu chýbajú potrebné informácie alebo úsudok, ktorý by mu umožnil správne pochopiť a realizovať odporúčania odborného a pedagogického zamestnanca.
- Možné nebezpečenstvo je aj vo vzájomnom neporozumení, nedostatočnom preniknutí do problematiky, ale aj v neochote spolupracovať.
- Ďalšou možnosťou nebezpečenstva neúspechu rozhovoru je, že rodič cíti obmedzenie slobody konania a rozhodovania a bráni sa, alebo je sám agresívny, spochybňuje kompetencie odborného či pedagogického zamestnanca.

Dôležité predpoklady vydareného rozhovoru

Pred rozhovorom si treba uvedomiť vlastné postoje k rodičom, ktoré môžu byť bariérou rozhovoru (napr. hnev na rodičov, vyvolávanie u nich pocitov viny za problémy dieťaťa, vnímanie rodičov ako konkurentov, strach pred rodičmi a pod.).

Buďte k rodičom úprimní a taktní. Majte však porozumenie pre to, že pre rodičov je veľmi ťažké, ak sa poukazuje iba na problémy ich dieťaťa. Podané informácie sa preto pokúste orientovať pozitívnym smerom. Akceptujte rodičovskú schopnosť získať nadhľad, aké aj rozpoznať ich potenciálne možnosti zlepšenia výchovného správania.

Ciele poradenského rozhovoru

- Vytvoriť si k rodičom dôverný a spolupracovnícky vzťah s cieľom spoločne pomôcť dieťaťu.
- Získať informácie o správaní dieťaťa v rodinnom prostredí.
- Pomôcť im lepšie pochopiť svoje dieťa.
- Získať informácie o rodinnom pozadí a možných príčinách problémov dieťaťa.
- Dať rodičom informácie o ich dieťati a jeho správaní.
- Ponúknuť rodičom možné objasnenia príčin problémov a tým im pomôcť lepšie dieťaťu porozumieť.
- Oboznámiť rodičov s podstatou depistáže a stimulácie detí.
- Naplánovať si s rodičmi konkrétnu pomoc dieťaťu.
- Stanoviť si pevné, nie prehnane vysoké ciele.

Typy na vedenie a obsah rozhovoru s rodičmi

Pozvanie rodičov:

- Pozvite rodičov podľa možnosti osobne.
- Pozvite obidvoch rodičov, príp. dospelého, ktorý má s dieťaťom najbližší vzťah.

Vedenie rozhovoru

- Nerobte si počas rozhovoru žiadne poznámky.
- Zjavné nedostatky, ktoré sa objavujú počas pracovného či herného prejavu dieťaťa, sprostredkujte rodičom čo najkonkrétnejšie a na základe príkladov.
- Berte vážne citovú zainteresovanosť rodičov.
- Dajte najavo vlastnú zainteresovanosť na problémoch dieťaťa.
- Rodičom naznačte, že hoci sa dieťaťu dá pomôcť, jednako existujú určité hranice pri riešení problému.
- Spolu s rodičmi sa pokúste prísť na to, aké kompenzačné mechanizmy má dieťa vytvorené (obzvlášť snahy týkajúce sa prekonávania ťažkostí), aké formy vyhýbavého správania sa prejavujú u dieťaťa najčastejšie v prípade senzorických a motorických nárokov (napr. uzatvorenie sa do seba, agresívne reakcie).
- Písomne oznámte rodičom vlastné pozorovania týkajúce sa dieťaťa, ako podklad pre návštevu špecialistov a diagnostických centier.
- Oznámte vlastné pozorovania týmto miestam telefonicky (so súhlasom rodičov).
- Nechajte si spolu s rodičmi poradiť od špecialistov. Pri tomto poradenskom rozhovore spoločne s expertmi berte do úvahy vlastné snahy o podporu dieťaťa.
- V ďalších poradenských rozhovoroch s rodičmi zdôraznite, že dieťa má v každodennom živote dostávať podporu. Ukážte im rôzne možnosti pomoci.
- Každodennú pomoc dieťaťu plánujte spolu s rodičmi a spoločne hodnotte pozorované výsledky dieťaťa.
- Rodičov podporujte, nabádajte ich k trpezlivosti, aby aj malé pokroky dieťaťa hodnotili pozitívne, aby dieťaťu dávali najavo porozumenie a spoluúčasť.

Po rodičovskom stretnutí zaznamenajte výsledky a atmosféru, v ktorej rozhovor prebiehal, v krátkom písomnom protokole.

Príloha č. 2: Vzor pre vypracovanie informovaného súhlasu

Informovaný súhlas na realizáciu depistážneho orientačného vyšetrenia

Súhlasím s realizáciou depistážneho orientačného vyšetrenia môjho dieťaťa

Meno a priezvisko:.....

MŠ: .....

Bydlisko (adresa): .....

Depistážne skriningové vyšetrenie bude realizovať odborný zamestnanec MŠ:

.....

V zmysle Zákona NR SR č.18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov súhlasím s evidovaním a spracovaním osobných údajov. Osobné údaje a výsledky depistáže budú podkladom pre stimuláciu dieťaťa v MŠ.

Meno a priezvisko zákonného zástupcu: .....

Podpis: .....

Dátum: .....

Príloha č. 3: Pokyny k vyplneniu sumarizačnej tabuľky po ukončení vstupnej a výstupnej depistáže:

Po realizácii depistáže v materských školách u 5-6 ročných detí odborný zamestnanec MŠ získané dáta zaznamená do sumarizačnej tabuľky (viď. Príloha č. 5). Predmetné údaje, ktoré zistil odborný zamestnanec počas vstupnej (výstupnej) depistáže, vpisuje do sumarizačnej (vyhodnocovacej) tabuľky v kvantitatívnej podobe podľa usmernení v manuáli k depistáži.

Dieťa je zo SZP, doplníte:

- Áno je - 1 bod.
- Nie je - 0 bodov.

Pohlavie dieťaťa:

- Chlapec - 1 bod.
- Dievča - 0 bodov.

Je veľmi dôležité, aby bol rešpektovaný stanovený počet dosiahnutých bodov tak, ako sú uvedené v manuáli k depistáži (nezvyšovať počet bodov: ak je najvyšší počet 8, nemôže byť pridelený iný počet, napr. 12 bodov).

Pri určovaní mena a priezviska:

- Ak vie celé meno a priezvisko, zapíšete 1 bod.
- Ak vie len krstné meno, tak zapíšete 0 bodov.
- Ak vie vek, tak zapíšete 1 bod.
- Ak nevie koľko má rokov, tak zapíšete 0 bodov.
- Ak vie mená rodičov, tak zapíšete 1 bod.
- Ak nevie meno niektorého z nich, tak zapíšete 0 bodov.

V oblasti jazyk a reč určuje:

- Výslovnosť správna 1 bod, nesprávna (dyslálická) 0 bodov.
- Artikulácia výrazná a správna 1 bod, nesprávna a nevýrazná 0 bodov.

V oblasti matematických schopnostiach určuje:

- Ak vie celý číselný rad do 10, zapisujete 1 bod, ak nie zapisujete 0 bodov .

Spracovanú sumarizačnú tabuľku zašle odborný zamestnanec MŠ **e-mailom na adresu (adresa príslušného regionálneho koordinátora NP PRIM).**

Prosím v predmete e- mailu napíšte: **Vstupná depistáž MŠ (názov MŠ).....** .

Aj excelovský súbor (tabuľku) premenujte tak, že za všeobecným názvom Tabuľka VSTUPNÁ DEPISTÁŽ **napišete názov MŠ, resp. obec**, kde sa MŠ nachádza (napr. Tabuľka VSTUPNÁ DEPISTÁŽ MŠ Smižany).

Upozorňujeme, že **na prelome mesiacov máj 2019 a jún 2019 bude potrebné zrealizovať aj výstupnú depistáž** u tých istých detí (detí z MRK), ktoré boli diagnostikované vo februári 2019 a následne stimulované v MŠ.

Preto je dôležité, aby si odborný zamestnanec viedol evidenciu diagnostikovaných detí v rámci vstupnej depistáže a následne počas výstupnej depistáže diagnostikoval tie isté deti.

Príloha č. 4: Záznamový hárok

ZÁZNAMOVÝ HÁROK K REALIZÁCII STIMULAČNÉHO PROGRAMU V MATERSKEJ ŠKOLE			
Rok:	Mesiac:	Adresa MŠ:	Meno:
Deň	Oblasť stimulácie (obsah manuálu k stimulačnému programu)	Predloha/PL č.	Poznámky
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			
31.			
CELKOVÝ POČET DNÍ STIMULÁCIE:			

Príloha č. 5: SUMARIZAČNÁ TABUĽKA ²		Poradové číslo	1	
		Označenie dieťaťa (dieťa č.1)		
		Pohlavie dieťaťa(chlapec 1/ dievča 0)		
Skupinová depistáž	II.	Kresba postavy (max. 5 bodov)	Celkové kvalitatívne prevedenie - známka (max. 5 bodov)	
	III.	Správanie počas skupinovej depistáže (max. 5 bodov)	Neschopné odlúčiť sa od blízkych/známych	
			Nesústredené / nepozorné	
			Nestamostatné / neisté	
			Emočne rozladené	
			Negativistické	
		Je dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia?		
		Bol s dieťaťom realizovaný stimulačný program?		
Depistáž 1. časť	Vizuálna diferenciácia figúry a pozadia len obrázok so sliepočkami (max. 6 chýb)			
	Vizuálna diferenciácia (max. 6 chýb)			
	Vizuálna pamäť (max. 6 chýb)			
	Auditívna diferenciácia figúry a pozadia (max. 12 chýb)			
	Auditívna diferenciácia (max. 6 chýb)			
	Auditívna pamäť (max. 7 chýb)			
	Taktilno-kinestetické vnímanie (max. 6 chýb)			
	Telesná schéma (max. 4 chyby)			
	Intermodalita: vizuálno-auditívna (max. 9 chýb)			
	Intermodalita: auditívno-vizuálna (max. 9 chýb)			
	Serialita vizuálna (max. 5 chýb)			
	Serialita auditívna (max. 5 chýb)			
	Depistáž 2. časť	I.	Poznatky o sebe (max. 4 body)	Meno a priezvisko dieťaťa
				Vek dieťaťa
		Presná adresa		
		Mená rodičov		
IV.		Reč, jazyk a komunikácia (max. 4 body)	Výslovnosť	
			Artikulácia	
			Intenzita rečového prejavu	
			Problém s pochopením inštrukcií v spisovnom jazyku	
V.		Rozsah slovnej zásoby (max. 12 bodov)	Rozsah slovnej zásoby	
VI.		Kategorizácia (max. 4 body)	Kategorizácia	
VII.		Matematické schopnosti (max. 4 body)	Vzostupný číselný rad do 10	
			Zostupný číselný rad do 10	
			Určenie počtu do 10	
			Základné geometrické útvary	
VIII.	Rozmer, množstvo, poradie (max. 10 bodov)	Rozmer, množstvo, poradie		
IX.	Správanie počas individuálnej depistáže (max. 5 bodov)	Neschopné odlúčiť sa od blízkych/známych		
		Nesústredené / nepozorné		
		Nestamostatné / neisté		
		Emočne rozladené		
		Negativistické		

² Sumarizačná tabuľka aj ako samostatná príloha.

Bratislava, január 2019

Spracovali:

PhDr. Viera Šilonová, PhD.

Doc. PaedDr. Vladimír Klein, PhD.